

„VEČER ZA DON BOSCA“

Pozdravljam sve sudionike Katehetske ljetne škole koji su se odazvali da večeras u ovoj dvorani budu s nama.

„Večer za don Bosca“ nazvali smo ovih nekoliko minuta večernjeg programa koji želimo posvetiti sv. Ivanu Boscu, odgojitelju i kateheti. Na programu su video-film o don Boscu, glazbene točke koje će izvesti salezijanski suradnici iz župe Marije Pomoćnice s Kmana u Splitu, i na kraju predstavljanje novog don Boscova životopisa: „Ukrali ste mi srce“. Ovoj večeri neka pripomognu i fotografije o don Boscu, don Boscovi portreti koji su izloženi na panoima u sredini dvorane. Don Bosco je živio s rađanjem fotografije. Najčešće je fotografirani svetac 19. stoljeća. I on je sam rekao da se rado fotografira ne zbog svoje slave nego da oduševi ljude za djela koja čini.

Ovoj dvorani i ovom sjemeništu don Boscovo ime nije nepoznato. Često puta se čulo u njima, a čuje se i danas, kad su ovdje radili salezijanci i vodili ovo sjemenište od 1956. do 1962. godine.

Poseban povod ove „Večeri za don Bosca“ u okviru ovogodišnje Katehetske ljetne škole stota je obljetnica don Boscove smrti. Podsjetimo se da se don Bosco rodio 1815, a umro je 1888. u Torinu. Godišnjica don Boscove smrti na različite se načine obilježava u redovima salezijanske obitelji i u Crkvi. Papa Ivan Pavao II u svom okružnom pismu „Juvenum pater“ nazvao je don Bosca „ocem mladeži“ i

ovu godinu proglasio za „don Boscovu godinu”. Papa upravo početkom rujna dolazi u Torino na posebnu proslavu gdje je predviđen posjet don Boscove rodne kuće, don Boscova kraja i Torina i susret s voditeljima mladih.

DON BOSCO KATEHETA I ODGOJITELJ

Organizator Katehetske ljetne škole u ovogodišnjem programu želio je posebno istaći don Bosca i njegovu duhovnu baštinu: njegov religiozni odgoj i katehetski rad na kojem se nadahnjuje suvremena pedagogija i kateheza. Ta duhovna baština nije vlasništvo samo jedne skupine ljudi, salezijanaca, koji je posebno njeguju i razvijaju, već je ona univerzalnog značenja i pripada cijeloj Crkvi.

Don Bosco je karizmatik, jedinstvena i neponovljiva ličnost zajedno sa svojim vremenom u povijesti Crkve 19. stoljeća. Ali ipak ima nekih vrednota koje nadilaze to vrijeme i koje su i danas veoma aktualne i ostvarive napose na području kateheze, npr. don Boscova religiozno odgojna katehetska metodologija rada. Iz te metodologije navodimo samo neke elemente: stil rada, gorljivost, oduševljenje za katehezu, igra i glazba u odgoju, a isto tako i neke inicijative: blagdanski i svakodnevni oratorij, tisak za omladinu i sl. U pedagogiji ti svi elementi čine njegov odgojni preventivni sustav.

Dijaloški stil

Don Boscov stil rada nosi u sebi nešto privlačno. Ovaj program uveden je dijalogom koji sam nazvao „katehetski dijalog”. Don Bosco ga vodi s dječakom B. Garellijem. Taj dijalog započinje ljudskim vrednotama i brigom za njegovu egzistenciju: zanimanje, roditelji, dob, znanje i interesi pa onda prelazi na katehetski sadržaj: sakramente: ispovijed, pričest. I tek na kraju dolazi vjeronauk. Taj stil rada stavlja upravo naglaske na kojima inzistira suvremena antropološka metoda u katehezi: ljudske vrednote kao polazište za religiozne sadržaje. Don Bosco u dijalogu dovodi dječaka do pristanka da on kaže „sa zadovoljstvom prihvaćam sat vjeronauka, kateheze”. I tek onda don Bosco započinje svoju pouku, svoju katehezu: „Ustao sam i prekrstio se. Primijetio sam da se Garelli ne zna krstiti. Na ovom prvom satu naučio sam ga znak križa i Zdravomariju, govorio sam mu o Bogu Stvoritelju i zašto nas je on stvorio” (T. Bosco: „Ukrali ste mi srce”, 1988, str. 100). Za don Bosca je karakterističan taj dijaloški pristup mladom čovjeku. On uzima svog sugovornika ozbiljno i partnerski. U njemu se otkriva neposrednost, interes za obične stvari, interes za ljudske vrednote koje su polazište i pretpostavka za razgovor o vjeri i o Bogu. On tako ulazi u emotivni svijet mladog čovjeka, što on naziva ljubaznošću („amorevolezza”). On sam tvrdi: „Odgoj je stvar srca, i sve potiče iz njega. Ali ako nema srca, posao će biti težak, a uspjeh neizvjestan” (Memorie Biografiche, III, str. 215). Taj naglasak na emotivnosti ne smije nas zavesti da je don Bosco zapao u sentimentalnost. On je naglašavao u odgoju podjednako ulogu i srca i razuma. „Nije kateheza samo u zlatnim pitanjima i odgovorima, već i u razumijevanju sadržaja.” U našem slučaju, u spomenutom dijalogu, on pita dječaka tko je Bog i zašto nas je stvorio.

Ciljevi njegove kateheze, koja polazi od ljudskih vrednota, nije samo znanje a niti oduševljenje, već da svaki vjeroučenik postane „čestit građanin i dobar kršćanin”. Dakle, zreo čovjek i zreo kršćanin. Cilj izgleda visok, ali je realan i dostižan za svakog mladog čovjeka.

Oduševljenje za katehetski rad

Don Boscov stil dijaloga i neposrednog pristupa mladom čovjeku prati i strast za katehezu, oduševljenje i gorljivost za katehezu. Tu strast za katehezu nosi on u sebi od ranog djetinjstva. Kao dječak ne boji se pred svojim vršnjacima ponoviti katehezu koju je čuo u crkvi. To on rado čini na sjeniku ili na livadi. Kao mladić osniva među svojim kolegama „Društvo veselja” kojemu je bio cilj da ne učine nikakvo djelo ili da kažu kakvu riječ koja bi mogla zastidjeti kršćanina, da ispunjavaju svoje školske dužnosti i da budu veseli. U sastanke tog društva unosi i katehetske sadržaje: pitanja o vjeri i molitvu. Ta revnost za katehezu postaje još veća nakon ređenja za svećenika 1841. godine. Započinje svoj katehetski rad u dijalogu s mladićem Bartolom Garelijem u sakristiji crkve sv. Franje Asiškog. S Bartolom dolaze i prvi mladići koje on sve više okuplja. Sabire ih na ulici i na livadi. Igra se s njima, dopušta da ga navlače za svećeničko odijelo, ganja se s njima. A to je tada sve sablažnjivo za svećenika koji od mladih, a napose od derana, drži određeno odstojanje. A jedan od don Boscovih ciljeva okupljanja tih mladih ljudi jest i „l'ora del catechismo”, kratka kateheza. Iz te gorljivosti i revnosti niče ideja o osnivanju blagdanskog oratorija: okupljanje dječaka nedjeljom i blagdanom poslije podne, u njihovo slobodno vrijeme, igra s njima, druženje s njima i na kraju kateheza (l'ora del catechismo”). Često puta je isticao: „Moja je radost kateheza djece i mladih, druženje i razgovor s njima.” Iz blagdanskog oratorija kasnije nastaje i svakodnevni oratorij koji postaje tipičan način don Boscova i salezijanskog djelovanja među mladima.

On je na taj način zahvaćao katehezom onu omladinu koja nije išla u redovnu školu u kojoj se predavao vjeronauk. A to je bila radnička omladina, besposlena, ugrožena i prepuštena sebi.

U svojoj revnosti u katehezi išao je do krajnje mogućega. Don Bosco je 1847. organizirao katehezu za one naučnike, šegrte, koji nisu mogli doći na dopodnevne satove vjeronauka. Držao ju je u vremenu od 12.30 do 13.30 sati. Na tim satovima okupljao je te godine oko 400 mladića. Za njega je to bilo jamstvo da kod tih „siromašnih mladića nije izgubljena moralnost”.

Jedna druga inicijativa isto tako pokazuje don Boscovu veliku zauzetost za katehezu. U korizmeno vrijeme svake godine od 1842. organizirao je za omladinu posebne kateheze. U njima je obrađivao teme koje su vezane uz kršćansku obnovu.

Za njegovu katehetsku metodologiju rada karakteristično je da je još u ono vrijeme uključio mlade kao suradnike kateheta. Među dječacima i mladićima našao je one obrazovanije i revnije kojima je povjerio provjeru znanja u grupi i ocjenjivanje u vladanju. Sebi je pridržao problematičnije dječake.

Osim spomenutih inicijativa don Bosco je redovno svaki dan za vrijeme školske godine predavao u liceju (srednjoj školi) satove vjeronauka.

Don Bosco je znao motivirati mlade za katehezu različitim pomoćnim aktivnostima. Među njima na prvom mjestu spominjemo sportske igre, glazbu i amatersko kazalište. U prvim godinama njegova omladinskog rada nije bilo nogometa, pa ga nije koristio, ali pod kraj njegova života nogomet ulazi u don Boscov oratorij. Postojale su druge igre s loptom i različite grupne igre koje je don Bosco igrao s mladima na dvorištu oratorija ili na livadi. Upravo je igra s omladinom u svećeničkoj haljini bila mnogim njegovim kolegama svećenicima sablažnjiva pa su držali da je poludio. A igra je bila za njega izvrsno sredstvo odmora i razonode, a i pomagalo za katehetski rad. Slično je koristio i glazbu: pjevanje i instrumente (limenu glazbu) kojima je razvijao sposobnosti i koristio ih kao sredstvo razonode. Dvorišta don Boscovih oratorija uvijek su bila puna radosti, smijeha, dosjetki, glazbe i sportskih igara. U svojem odgoju vodio se Pavlovom mišlju: „Bog ljubi vesela darovatelja...” i „Služite Bogu u veselju...”

Don Boscovi katehetski spisi

Don Bosco je u katehetskom radu vrednovao i pisanu riječ. Pokrenuo je 1849. časopis za mlade „Prijatelj omladine” (L'amico dei giovani) koji je izlazio kratko vrijeme. Domalo je izdao i molitvenik za omladinu „Opskrbljeni mladić” (Giovane provveduto) koji je za mlade bio svojevrstan vodič kroz život. U molitveniku su se nalazile upute za život, molitve, kateheze za korizmu i došašće, pjesme i sl. Molitvenik je još za don Boscova života bio tiskan nekoliko puta i dosegao nakladu šest milijuna primjeraka.

Za srednje je škole napisao i priručnik „Biblijska povijest” (La Storia sacra) koji je izdavana sedam puta.

Don Bosco je u katehezi posebno naglašavao ulogu primjera iz života svetih ljudi po „kojima se očitovala Božja ljubav”. Stoga se dao na pisanje životopisa svetaca. Napisao je desetak životopisa. Među prvima je bio i životopis sv. Petra, životopisi papa i sl. A kasnije je pisao životopise svojih boljih dječaka kao Dominika Savija, Mihovila Magonea, Franje Besucca i dr., koje je predstavljao njihovim vršnjacima kao primjerne mladiće i kršćane.

Zaključak

Iz ovog kratkog pregleda o don Boscovoj katehetskoj metodologiji može se zaključiti da je ona bila inventivna, a i za današnje vrijeme poticajna i aktualna. To bi najbolje mogla pokazati jedna iscrpnija studija.

Na kraju spominjemo i jedan savjet koji je dao bivšim učenicima, svećenicima katehetama, koji su mu 1880. godine došli čestitati imendan: „Da uspijete s mladima, koristite prema njima lijep način ponašanja; radite tako da vas zavole, a ne da vas se boje; pokažite im i uvjerite ih da želite spasenje njihovih duša; strpljivo i s puno ljubavi ispravljajte njihove loše mane... možda će vam se činiti da je to za neke bacanje riječi u vjetar i uzaludno gubljenje vašeg znoja. Ali to je tako prividno samo za trenutak, nije tako stalno pa ni za one koji izgledaju teško poučljivi. Dobro ponašanje koje ste im u „zgodno i nezgodno vrijeme” savjetovali, ljubazni postupci koje ste prema njima imali, ostat će im utisnuti u um i srce. Doći će vrijeme kad će

dobro sjeme prokljati, procvasti i donijeti svoje plodove!" (Memorie Biografiche, XIV, 513).

* * *

Program „Večer za don Bosca“

1. „Katehetski dijalog“, izvode: Trpimir Jurkić i Mladen Hrstić.
2. „Poznate li njega?“, pjesma, izvode uz gitaru salezijanski suradnici župe Kman iz Splita.
3. Pozdrav i uvod: „Don Bosco kateheta i odgojitelj“ (Pavao Crnjac).
4. „U don Boscovoj dolini“, dokumentarni videofilm od Gianpaola Redigola. Film traje 29 minuta, a prikazuje don Boscov život kroz koji nas vode jedan mladić i jedna djevojka.
5. Tri duhovne šansone: „Bože moj“, „Glinene posude“ i „Nađeni Bog“. Uz gitare izvodi grupa salezijanskih suradnika iz župe Kman u Splitu.
6. Predstavljanje najnovijeg životopisa o don Boscu: „Ukrali ste mi srce“ koji je napisao T. Bosco, a na hrvatski jezik s dopunama preveo P. Crnjac. Životopis će predstaviti dr. Marko Pranjić, ravnatelj Katehetskog salezijanskog centra iz Zagreba.
7. Čitanje ulomka iz novog životopisa „Ukrali ste mi srce“: „Oči u oči s ministrom...“ (str. 216–217) (govori jedan mladić).
8. Tri dalmatinske pjesme: „Maslina“, „Zalud me svitovala mati“, „Sinoć kad sam ti proša“. Pjesme uz gitaru izvode salezijanski suradnici iz župe Kman u Splitu.

Hvala na pažnji!

P. Crnjac